

MAKTABGACHA TARBIYA YOSHDAGI BOLA SHAXSINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI

Raxmonova Gullola Shavkatovna

Buxoro davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Norquliyeva Ozoda Orifjonovna

Buxoro davlat pedagogika instituti
2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Maktabgacha tarbiya yoshidagi bola shaxsining shakllanishi va rivojlanishida ta'sir etuvchi omillar ijtimoiy muhitning roli muhim o'rin tutadi. Shaxs tushunchasi insonga taalluqli bo'lib, psixologik jihatdan taraqqiy etgan shaxsiy xususiyatlari va xatti-harakatlari bilan boshqalardan ajralib turuvchi, muayyan xulq-atvor va dunyoqarashga ega bo'lgan jamiyatning a'zosini ifodalashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha tayyorlov, ijtimoiy yondashuv, psixologik yondashuv, o'rta yoshli bolalar, bog'cha, ijtimoiy muhit.

АННОТАЦИЯ

Факторами, влияющими на формирование и развитие личности ребенка в дошкольном возрасте, важную роль играет роль социальной среды. Понятие человек относится к личности и служит для представления члена общества, отличающегося от других психологически развитыми личностными особенностями и поведением, обладающего определенным поведением и мировоззрением.

Ключевые слова: дошкольная подготовка, социальный подход, психологический подход, дети среднего возраста, детский сад, социальная среда.

ABSTRACT

Factors influencing the formation and development of a child's personality in preschool age, the role of the social environment plays an important role. The concept of a person refers to a person and serves to represent a member of society who is distinguished from others by psychologically developed personal characteristics and behavior, has a certain behavior and worldview.

Keywords: preschool preparation, social approach, psychological approach, middle-aged children, kindergarten, social environment.

Bola shaxsining rivojlanishi inson ijtimoiy mavjudotdir, degan falsafiy ta'limotga asoslanadi. Ayni vaqtda inson tirik, biologik mavjudot hamdir. Demak, uning rivojlanishida tabiat rivojlanishining qonuniyatlari ham muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, shaxs bir butun mavjudot sifatida baholanar ekan, uning rivojlanishiga biologik va ijtimoiy qonuniyatlar birgalikda ta'sir etadi, ularni bir-biridan ajratib bo'lmaydi. Inson butun umri davomida o'zgarib boradi. U ham ijtimoiy, ham psixik jihatdan kamolga yetadi, bunda bolaga berayotgan tarbiya maqsadga muvofiq bo'lsa jamiyat a'zosi sifatida kamol topib murakkab ijtimoiy munosabatlar tizimida o'ziga munosib o'rin egallaydi. Chunki rivojlanish tarbiya ta'siri ostida boradi. Shaxsning fazilatlarini to'g'ri ko'rish va bexato baholash uchun uni turli munosabatlar jarayonida kuzatish lozim. XVI asr falsafasida vujudga kelgan preformizm oqimi namoyondalari esa shaxs rivojlanishidagi naslning rolga katta baho berib, ijtimoiy muhit va tarbiyaning rolini inkor etadi. Xorij psixologiyasidagi yana bir oqim bixeviorizm XX asr boshlarida yuzaga kelgan bo'lib uning namoyondalari, ong va aqli' qobiliyat nasldan-naslga o'tib. insonga u tabiatan berilgan, deyishadi. Mazkur ta'limot vakili amerikalik olim E.Torndaykdir. Preformizm oqimi va lining vakillari D.Dyul. A.Koulbe ham shaxs rivojlanishini biologik nuqtayi nazardan asoslaydilar. Demak, bir guruh xorijiy olimlar rivojlanishni biologik (nasli) omilga bog'laydilar. Shaxsga ijtimoiy muhitning ta'siri ham muhim. Bu tarbiya orqali amalga oshiriladi. Ya'ni, birinchidan, tarbiya ta'sirida muhit bera olmagan bilim, ma'lumot egallanadi, mehnat va texnik faoliyat bilan bog'liq ko'nikma va malakalar hosil bo'ladi. Ikkinchidan, tarbiya tufayli tug'ma kamchiliklar ham o'zgartirilib, shaxs kamolga yetadi. Uchinchidan, tarbiya yordamida muhitning salbiy ta'sirini ham yo'qotish mumkin. To'rtinchidan, tarbiya kelajakka qaratilgan maqsadni belgilaydi. Demak, tarbiya bilan rivojlanish bir-biriga ta'sir etadi, bunday tarbiya doimiy va uzluksizdir.

Zamonaviy pedagogikada shaxs shakllanishiga doir to'rt yondashuv qaror topgan:

1. Biologik yondashuv - inson tabiiy mavjudot bo'lib, uning butun xatti-harakatlari tug'ma instinkt va ehtiyojlar natijasidir. Inson jamiyat talablariga bo'ysunishga majbur, shu bilan birga tabiiy ehtiyojlarini ham namoyon qilib boradi.

2. Ijtimoiy Yondashuv - inson biologik mavjudot sifatida tug'iladi. fagat hayotiy faoliyati davomida boshqalar bilan doimiy muloqot va ijtimoiy guruhlarning ta'siri ostida ijtimoiylashadi.

3. Psixologik yondashuv - insondagi psixik jarayonlar (sezgi, idrok. fikrlash kabilar) tabiiy tavsifga ega insonning yo'nalganligi-]qiziqishlar, qobiliyatlari ijtimoiy hodisa sanaladi.

4. Yaxlit yondashuv - shaxs yaxlit tavsifga ega bo'lib, Uning rivojiga nafaqat uning faoliyatidagi o'ziga xosliklar balki turmush tarzi ham ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan

birga ijtimoiy hayot natijalari - motiv, maqsad qiziqish kabilar ham uning rivojlanishida muhim ro'l o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Shavkatovna R. G. Improving the educational process in the development of spiritual and moral competences in students //Genius Repository. – 2023. – Т. 25. – С. 10-12.
2. Рахмонова Г. Ш. МЕТОДЫ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 1326-1328.
3. Рахмонова Г. Ш. и др. ЗАДАЧА ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ И ЕЕ СОЗРЕВАНИЯ //PEDAGOGS journali. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 162-162.
4. Рахмонова Г. Ш. РОЛЬ, СОДЕРЖАНИЕ И СУЩНОСТЬ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ В СОЗРЕВАНИИ ЧЕЛОВЕКА //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 121-124.
5. Shavkatovna R. G., Nawaz S. Spiritual and Moral Education of Schoolchildren //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 78-82.
6. Kuldoshev R. et al. Mathematical statistical analysis of attainment levels of primary left handed students based on pearson's conformity criteria //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – Т. 371. – С. 05069.
7. Shavkatovna R. G. Technologies for the Development of Spiritual and Moral Competencies in Students //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – Т. 25. – №. 4. – С. 14205-14210.
8. Рахмонова Г. Ш. Содержание развития духовно-нравственных компетенций у студентов //Проблемы педагогики. – 2022. – №. 1 (59). – С. 14-16